

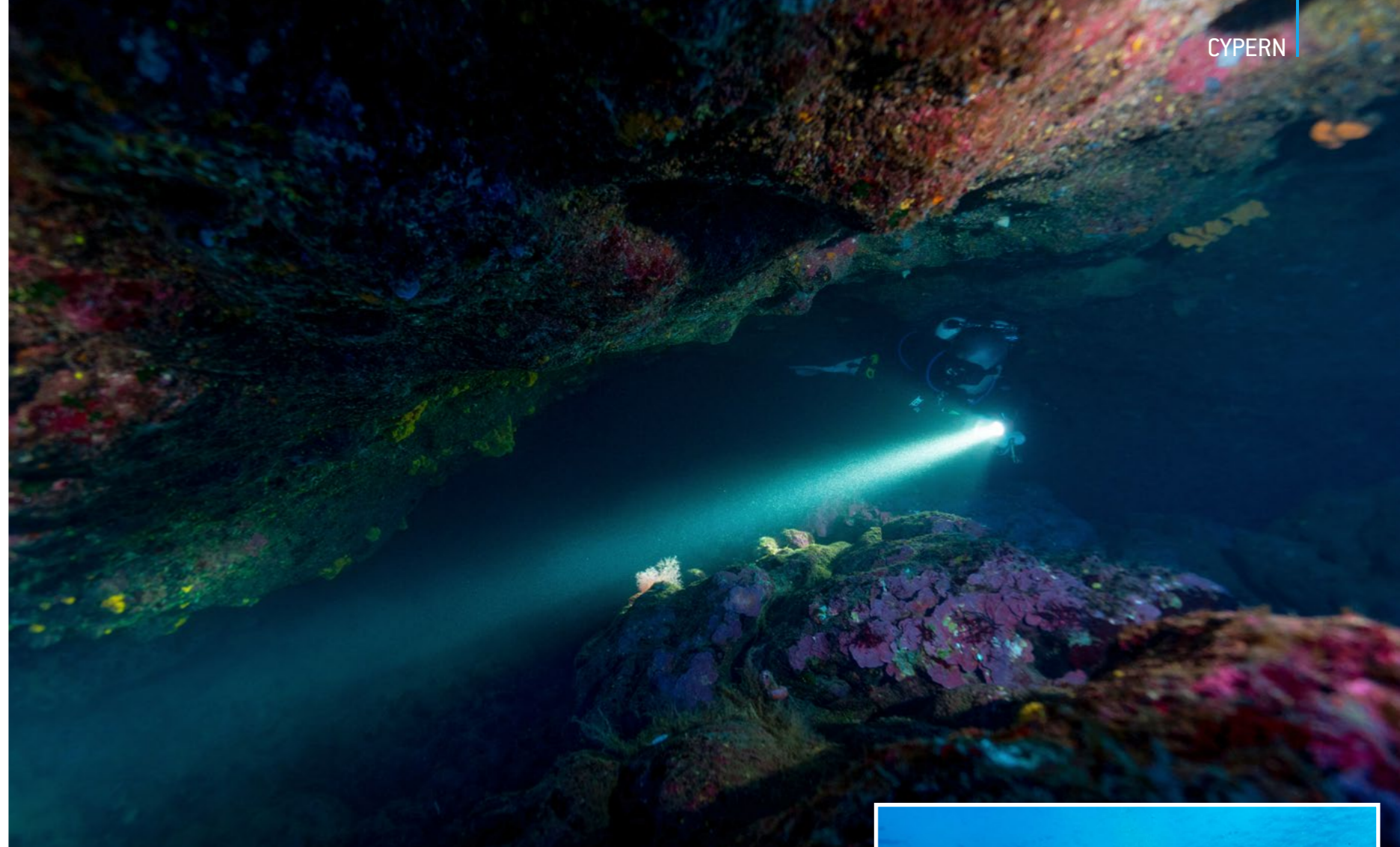

Et Smut til
Cypern

Tekst og fotos: Peter Symes

Lelle Malmström inde i vraget af *Constandis* (herover); Roret er stadig på sin plads på broen i *Elpida*-vraget (forrige side)

Området ved Geronisos Island er fuld af huler og huller (ovenfor og øverst til venstre)

I en af de fjerneste afkroge af Europa og nærmest klemt inde mellem Lilleasien, Mellemøsten og Nordafrika og hvor ældgamle handelsruter mødes, ligger Cypern og byder sig til med varieret dykning og en nærende mix af kultur og cuisine.

Min makker Lelle Malmström og jeg fik i hvert fald en solid dosis af alt det ovenstående da vi tilbragte en lille men intens uge på den solbeskinnede ø hvor vi både fik prøvet dykningen i begge ender af sydkysten af, samt smagt os igennem mange lokale delikatesser. Udover en række gode dyk kom vi også ud i landskabet herunder en smut op i de højereliggende frodige områder hvor der dyrkes vin, og vi fik slidt sålelæderet

tynd på gamle brolagte stræder mens vi prøvede hvad det lokale køkken havde at byde på. "Dive and dine, right?"

Men før jeg roder mig længere ud i beretningen om vore meritter må jeg vist hellere komme med en mindre tilståelse så alle er med på hvad der farver mine efterfølgende betragtninger: Jeg har en forkærlighed for Middelhavet.

Når man har bopæl i Skandinavien, hvor de vidunderlige somre aftager for hurtigt og vintrene er triste, mørke og alt for lange, er det altid rart at kunne flygte til varmere himmelstrøg, når stormene begynder at hyle og frosten begynder at bide om natten. Det skal helst kunne klares indenfor to til fire timers flyvning så jeg ikke skal kæmpe med trætheden efter lange rejser, end-sige hamrende jetlag, som plager mig stadig mere med alderen. Men hoved-

Lady Thetis vrage

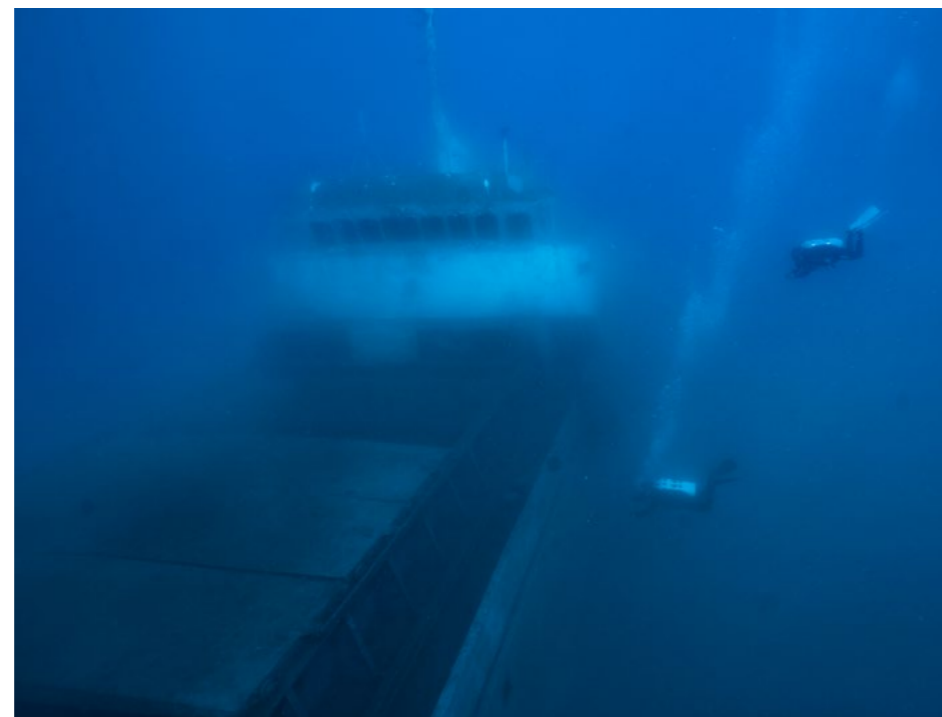

Elpida er et relativt nyt vrage (ovenfor); *Elpida* toner frem under nedstigningen (til højre)

årsagen til, at jeg elsker at tage til Middelhavet er at man kan se eller foretage sig så meget mere end bare at dykke.

Jeg er ikke mindre dykker-nørdet end de fleste og det kribler altid i mig for at komme i vandet og se, hvad der gemmer sig under bølgerne når først jeg er fremme. Men jeg er heller ikke så ensopret, at jeg ikke gider tage et nærmere kig på hvad der ellers foregår, når jeg besøger fremmede lande. For når alt kommer til alt, hvor meget tid kan man bruge under vandet hver dag? Et par timer, tops.

Så hvordan skal man bruge resten af tiden på? Til at sippe cocktails pyntet med papir-paraply ved hotellets swimming-

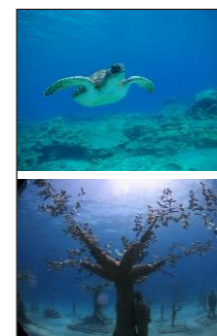
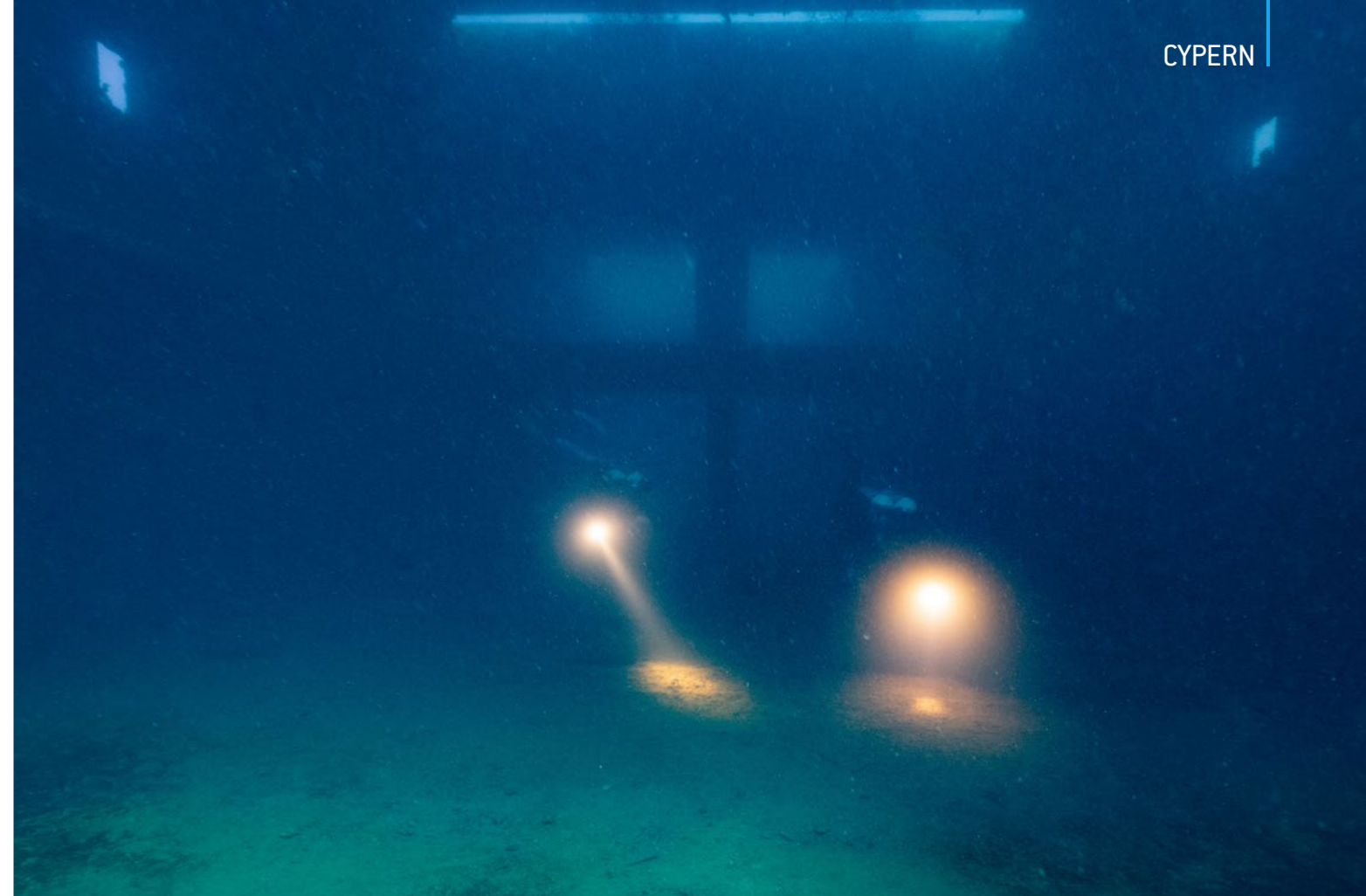

pool? Ikke jeg. Jeg vil have det hele med og se og opleve så meget som muligt. Man kan sove når man bliver gammel.

Dykning

Så lad os dykke ned i det. Bogstaveligt talt for dykning

var faktisk det første på dagsordenen i de små morgentimer, dagen efter en ret sen ankomst til Larnaca den foregående aften. Det var allerede bagende varmt, og solen var brutal, da vi samlede vores dykkersæt i en marina nær Larnaca.

Dive Cyprus the secret destination of the Mediterranean with

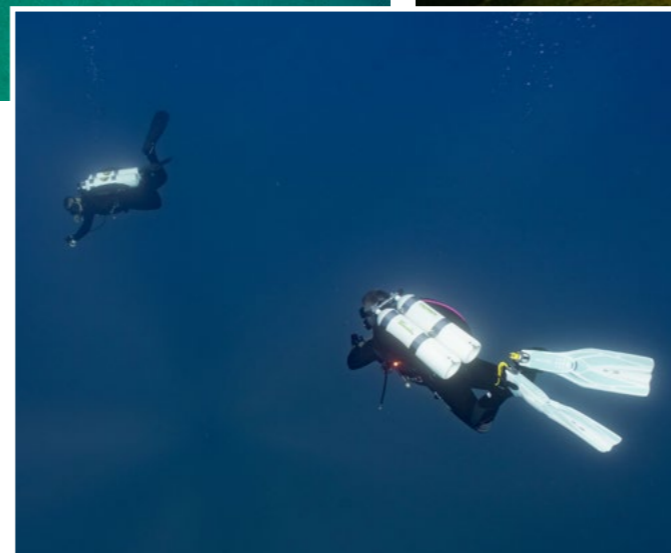
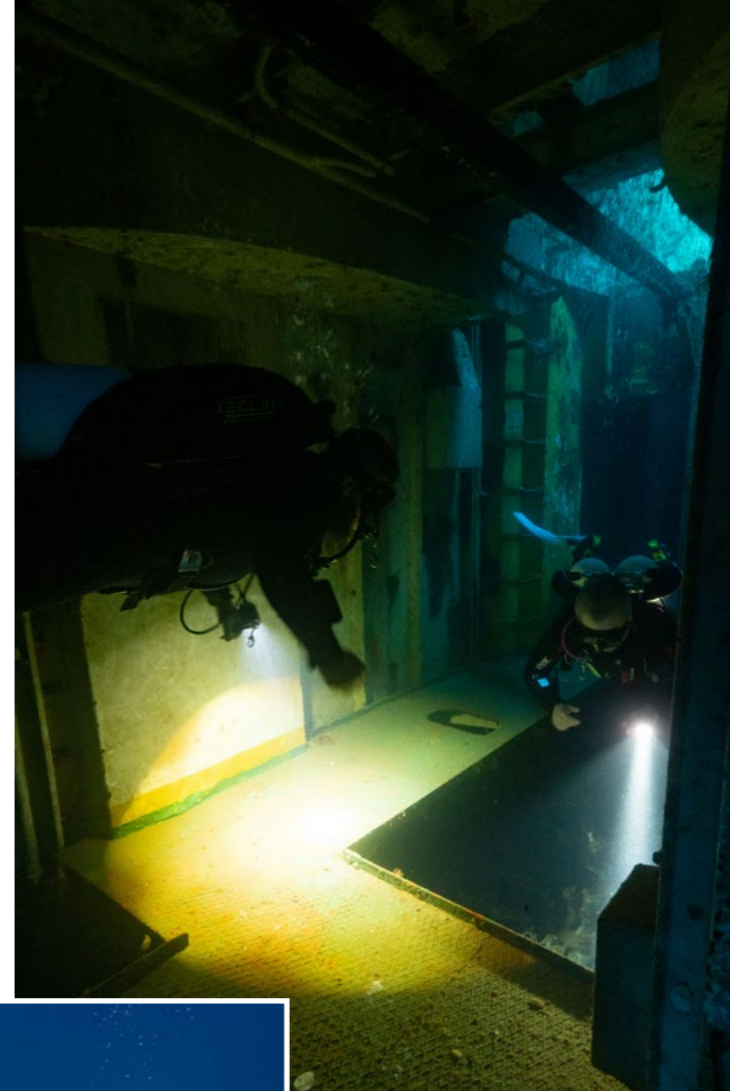
Recreational, Technical & wreck Specialists

- ✓ Dive on the world-famous Zenobia wreck as part of our exclusive "Dive Easy Packages" from just €500!! The package includes 10 tailor made exceptional guided dives, T&W hire & 7 nights self-catering accommodation.
- ✓ Exclusive "Get Wrecked technical packages"
- ✓ Cyprus is the perfect destination for newly qualified divers! Dive with tame turtles and the famous Musan sculpture park in warm blue water

Contact us today to book your underwater adventure

00357 96039632 dive@divestopcyprus.com

Lastrummet på *Elpida* er stort og åbent [herover, til venstre og øverst til højre]

Først skulle vi dykke på *Elpida* (som blev sænket i 2019 som et kunstigt rev), og derefter den mægtige *Zenobia*. Jeg antager, at vi var tilsagt så tidligt for at være ude og nede på vrage, før folkemængderne dukkede op og ødelagde sigtbarheden og muligheden for gode billeder.

Det håber jeg i hvert fald, for det ville være den eneste acceptable formildende faktor for at trække mig ud af sengen, før fanden fik sko på og jeg havde nået at få nok hvile. Dem, der kender mig, kan skrive under på, at jeg ikke er medlem af de muntre morgen-menneskers forening. Men her befandt jeg mig nu engang, og lidt robotmæssigt fik jeg søvndrøkkent kittet op og tjekket mit kamera, hvorefter jeg var så klar som jeg kunne blive.

Elpida. Da jeg først sank ned under den næsten glasglatte overflade, kunne jeg

umiddelbart ikke se noget under mig, bare en masse blåt. Lelle og vores guide Andreas dykkede ned omkring 10 til 15 m til højre for mig, hver med en vinge og et kridhvidt dobbelt 12-liters tvillingsæt på ryggen der kunne ses på lang afstand. I mine koffeinabstinenser forekom de mig næsten at ligne rumfartøjer, der i formation var ved at stige ned gennem atmosfæren på en fremmed planet, eller faldskærmsudspringere iført vingedragter. Om det var min livlige fantasi der bare løb væk med mig den morgen, træt

Elpida kan nemt penetreres [herover]

som jeg var, eller kaffetrangen gjorde mærkelige ting, faldt jeg aldrig ud af.

Under alle omstændigheder gik der ikke lang tid, før jeg kom på andre tanker da jeg kunne begynde at skimte konturen af *Elpida*, som grad-

vist tog form i den blålige dis under mig. Efterhånden kom vraget mere og mere i fokus. Det er et ret stort skib, og vi havde det helt for os selv. Måske kunne jeg trods alt tilgive vores guides, at de fik os jaget ud af fjerene så tidligt.

Det var et flot vrage på mange måder. Da det var et kunstigt rev, var det blevet både rensat og genstande, der kunne udgøre en fare for besøgende dykkere var fjernet, og penetration var blevet gjort lettere. De indre rum var også ret rummelige og føltes ikke

SeaLife®

micro 3.0™

- 16MP Resolution
- Flood Proof
- 4K Ultra HD Video
- RAW Image Capture
- WiFi Share
- 3 Dive Modes
- Hi Res Display
- 100° Wide Angle Lens
- 143° Dome Lens (Optional)

Micro 3.0 Pro Duo 5000 Set

 SeaLifeCameras SeaLifeCameras
www.SeaLife-Cameras.com

SÆNKNINGEN AF *ELPIDA*

Tekst og foto: Lelle Malmström

Elpida blev sænket den 7. december 2019 som led i Cyperns overordnede bestræbelser på at skabe kunstige rev og stimulere dykkerturisme. *Elpida*, som betyder "håb" på græsk, er et stort og 63 m langt tidligere græsk containerskib. Vraget ligger nu på en dybde på 30 m. Hoveddækket er på 20 til 22 m, og toppen af masterne når op til en dybde på 10 m.

Jeg var vidne til at *Elpida* blev sendt til bunds; det var en utrolig oplevelse at overvære. Først forsvandt agterstavnen, og da luft fanget inde i fartøjet tvang sig vej ud, skød kaskader af vand højt op i luften. Så sank den midterste del, og sekunder senere sank masten – den sidste synlige ting, der forsvandt under overfladen. Midt i disse sidste dramatiske sekunder vendte skibet, som på kommando, sig rundt så det igen var oprejst. Det var stærkt!

Som med de andre kunstige rev på Cypern, er dette nye dykkersted nu blevet koloniseret af mange forskellige arter af liv. Vi har allerede set store fiskestimer tiltrukket af vraget efterfulgt af hundredvis af jagende amberjacks (stor ravfisk).

klaustrofobiske, ifald man skulle være disponeret herfor.

Så vi svømmede rundt. Først gik vi indenfor i det lange lastrum, som ikke indeholdt noget videre af interesse, bortset fra nogle flygtige fisk. Det var bare et stort åbent rum. Derimod var overbygningen, såsom styrehuset (hvor roret stadig var på sin plads), og agterstavnen mere interessante, og hvor der var masser af rum og afkroge at inspicere.

Vi endte i hvert fald med at bruge næsten 50 minutter på at kigge os omkring på dybder mellem 16 og 29m, så det var i sidste ende et spørgsmål om deko-grænser, der fik os til at stige op, og ikke forbrug af luft. De dobbelt-12'ere, vi hver især benyttede, var godt nok hulens tunge at håndtere oven vande, for at sige det mildt. Men i vandet var de overordentligt behagelige og meget velafba-

lancerede. Jeg nød desuden fornemmelsen af at have rigeligt med luft med mig, hvilket gav mig ekstra ro i sindet og gjorde dykkene meget afslappende.

Det gik efter de første dyk op for både Lelle og jeg at vi faktisk aldrig havde prøvet at dykke med dobbelt-12'ere i våddragt men kombinationen fungerede virkeligt godt i praksis. Jeg vil i hvert fald gøre det en anden gang hvis muligheden byder sig til.

NEW ENHANCED MEMBERSHIP

A higher level of benefits to meet the needs of today's active divers and travelers.

DAN.org/Enhanced

MEMBERSHIP COMPARISON

	REGULAR Membership	ENHANCED Membership
Emergency Medical Transportation & Travel Assistance Benefits	Up To US\$150,000	Up To US\$500,000
Alert Diver Magazine Subscription	Digital Only	Print + Digital
DAN TravelAssist® Benefits	Regular	Enhanced
Global Security Evacuation	✗	✓
Search & Rescue Coverage	✗	✓
Access To Purchase DAN Dive Accident Insurance	✓	✓
24/7 Emergency Hotline	✓	✓
Medical & Safety Consultations	✓	✓
New Severe Infectious Disease & Quarantine Coverage	✗	Up To US\$5,000
Annual Individual Membership	US\$40	US\$75
Annual Family Membership	US\$60	US\$100

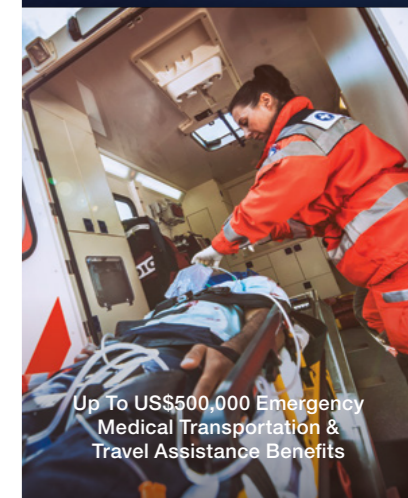
*Regular Membership includes access to the digital edition of Alert Diver only.

DAN membership includes automatic enrollment in DAN TravelAssist®. Emergency Medical Transportation and Travel Assistance Benefits are available for both diving and non-diving emergencies, with an aggregate benefit limit for Regular Membership up to \$150,000 (\$100,000 for residents of NY) and an aggregate benefit limit for Enhanced Membership up to \$500,000. Enhanced Membership not available for residents of NY. DAN TravelAssist® benefits are provided by DAN, Travel Guard, and other service providers depending on the benefit. To access these benefits or to request emergency medical transportation or a severe infectious disease evacuation, you must contact DAN TravelAssist for assistance. Emergency medical transportation and severe infectious disease evacuation transportation arranged directly by you may not be reimbursed. Emergency Medical Transportation and Travel Assistance Benefits and Severe Infectious Disease and Quarantine Coverage Benefits are insured benefits underwritten for residents in all states except New York, by National Union Fire Insurance Company of Pittsburgh, Pa., a Pennsylvania insurance company, with its principal place of business at 1271 Ave of the Americas FL 37, New York, NY 10020-1304. It is currently authorized to conduct insurance business in all states and the District of Columbia. NAIC No. 19445. For residents of NY, Emergency Medical Transportation and Travel Assistance Benefits insurance is underwritten by The United States Life Insurance Company in the City of New York, NAIC No. 70106 domiciled in the state of New York, with its principal place of business of 28 Liberty Street, Floor 45th, New York, NY 10005-1400. This is only a brief description of the coverage(s) available. The Policy will contain reductions, limitations, exclusions, definitions and termination provisions. Coverage may vary by state or may not be available in all states.

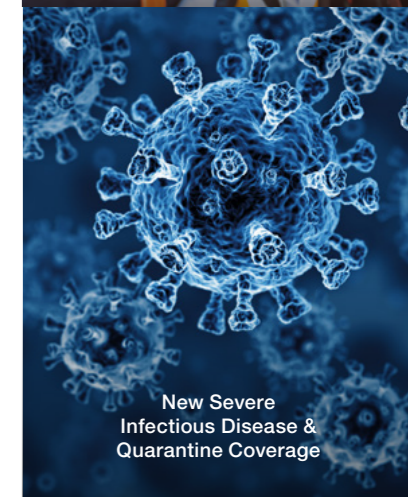
NUFIC-SM-12299-2022EM4AD

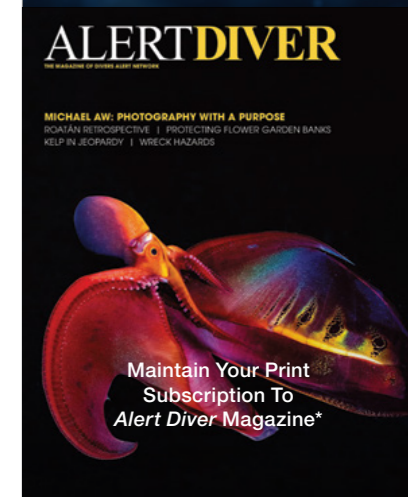
New Search & Rescue And Global Security Evacuation Coverage

Up To US\$500,000 Emergency Medical Transportation & Travel Assistance Benefits

New Severe Infectious Disease & Quarantine Coverage

MICHAEL AW. PHOTOGRAPHY WITH A PURPOSE
ROXAN BRETHERIDGE | PROTECTING FLOWER GARDEN BANKS
KEP IN JEOPARDY | WRECK HAZARDS

Maintain Your Print Subscription To Alert Diver Magazine*

Zenobia (herover og øverst til højre) er så massivt et vrak, at det var svært at indfange dens fulde størrelse i én ramme.

Zenobia. Omkring to timer og en snack senere befandt vi os ned på det nærliggende *Zenobia*. Hvis man som dykker er kommet bare lidt ud over begynderstadiet, og ikke har hørt om dette vrak, har man virkelig sovet i timen. Det er et af de mest berømte skibsvrag for sportsdykkere, og sandsynligvis det største inden for rekreativ dykning. Den svenskbyggede RO-RO-færge kæntrede uden for Larnaca i juni 1980 på sin jomfrurejse, under omstændigheder, der siden har givet masser af foder til forskellige konspirationsteorier gennem årene. Tilsyneladende opstod et problem med ballasten, og det dengang avancerede computeriserede ballastsystem havde tilsyneladende en softwarefejl, som forhindrede det i at foretage den tilsigtede korrigerende handling for at rette skibet op. I stedet gjorde det hældningen

endnu værre ved at pumpe overskydende vand ind i ballasttankene på den forkerte side. Det endte den 7. juni 1980 med at *Zenobia* kæntrede omkring 1.500 m fra kysten og sank på 42m dybde i Larnaca-bugten og tog fragt med en anslået værdi af 200 millioner GBP med sig til havets bund.

Jeg havde jeg selvfølgelig både læst og hørt en masse om *Zenobia*, men jeg var alligevel ikke helt forberedt på, hvor kolossalt det virkelig var. Det var kæmpestort og suverænt det største vrak, jeg nogensinde har besøgt.

Da jeg dykkede ned og landede på styrbord side, i en dybde på omkring 16m, kunne jeg kun se metaloverflader, der synes at fortsætte i det uendelige i begge retninger. Okay, sigtbarheden var ikke ligefrem fantastisk, men heller ikke dårlig. Men hvormod alting var begyndte jeg at se mig

lidt omkring, uden at ane hvor jeg var, eller mod hvilken ende af skibet jeg nu var på vej.

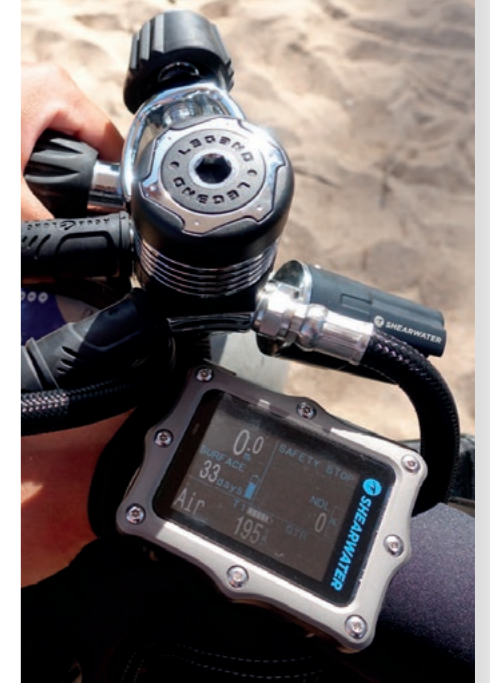
Set i bakspejlet burde jeg selvfølgelig have studeret et diagram af vraget og gjort mig mere bekendt med stedet på forhånd – det var klart en fejl fra min side – eller bare haft en bedre briefing den dag. På trods af dette nåede jeg til frem til broen i vragets forende, inden jeg vendte rundt og fulgte dækket tilbage mod agterstævnen.

Jeg passerede under fartøjets enorme styrbords skorsten, som nu stod vandret ud og pegede rakt ud i intetheden. Jeg kunne ikke engang se spidsen af det. Jeg endte ude ved agterstævnen, inden jeg måtte vende om for at komme tilbage til bundtøvet. Skibet var 175 m langt, så det var lidt af en svømmetur, mens jeg skubbede et ikke helt strømlinet kamerahus og flash

PERDIX·2

THE ULTIMATE DIVE COMPUTER SYSTEM

SHEARWATER

Powerful • Simple • Reliable

Scan to find a dealer near you.

Zenobia er også godt til teknisk dykning (herover); Dykker tager et kig på Zenobias enorme propel (til venstre); Skulpturpark ved Ayia Napa (øverst og øverst til højre); Forlystelsespark ved Ayia Napa (til højre); Dykning ved Nicomas Cliff (yderst til højre)

foran mig som en anden sneplov. Så jeg endte med bare at have foretaget en generel rekognoscering og at stå tilbage med meget mere at se og udforske. Men det måtte vente til dagen efter.

Da jeg var tilbage på mit komfortable hotelværelse senere på eftermiddagen, var der stadig gået mindre end 20 timer siden jeg havde forladt København, fløjet i næsten fire timer, efterfulgt af en transfer, før jeg fik checket ind sidst på aftenen. Jeg var kvæstet af træthed, men også fyldt med en behagelig følelse af have fuldbyrdet en præstation, da jeg dejsede om på sengen og straks gik ud som et lys, stadig iført det samme tøj.

Hvor mange timer jeg var således

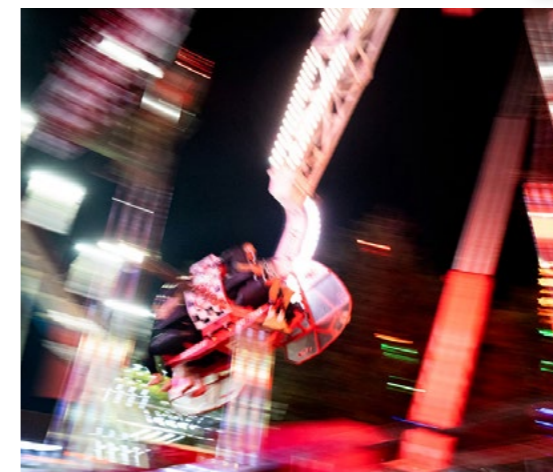
opslugt i et sort hul, før Lelle ringede og tilsagde mig til en sen snack i hotellets bar på terrassen med udsigt over Middelhavet og funkede i måneskin, står stadig hen i det uvisse. Den milde luft var en beroligende balsam, og det føltes oplivende at være fjernt fra kontoret i et par dage.

Anden dag på Zenobia

På mine næste dyk på *Zenobia* havde jeg en bedre forståelse af lokaliteten, såvel som det generelle layout af vraget, men jeg fandt mig endnu engang i færd med i at finne løs langs med udstrakte flader og strukturer, og kæmpede lidt for at finde nogle gode fotografiske vinkler.

Vragets flader var bare så lange og dets dimensioner så store, at strukturerne bare fortsatte ud en fjern dis; det var svært at finde interessante kompositioner eller definerende kanter. Jeg kunne heller ikke bevæge mig langt nok væk fra vraget for at fotografere fartøjets form uden at miste vraget i disen, og det var ikke fordi sigten var dårlig.

Det var først mod slutningen og næsten en time inde i et langt dyk, hvor jeg allerede var gået til en maksimal dybde på omkring 35m, at jeg fik øje på fartøjets enorme propel under mig. Jeg ville rigtig gerne have fået fotograferet de gigantiske propeller fra undersiden og op mod lyset.

I nogle lange øjeblikke kæmpede jeg med fristelsen til at synke ned til bunden på 42 m. Men jeg kom hurtigt til fornuft. Så langt inde i dykket, som jeg var, ville det nok have resulteret i en langvarig dekompression, hvis jeg havde givet efter og pilet derned, og det havde jeg ikke planlagt og vidste derfor heller ikke om jeg havde gas nok til alle eventualiteter. Så jeg gav det et miss. Det måtte blive en anden gang. Hellere være på den sikre side.

Videre til Aiya Napa

Dernæst tog vi til Aiya Napa, hvor vi skulle tilbringe et par nætter. Her var der godt gang i den med festlige barer, fastfood-restauranter og souvenirkiosker i kø op og ned ad hovedgaden. Hvis bar-crawling og karaoke er din ting, er dette stedet for dig. Der er endda et tivoli med alle mulige attraktioner, blinkende lys og høj musik. Med til gadebilledet hører også del fulde hujende turister, der opførte sig og klædte sig på måder, som de helt sikkert ikke ville derhjemme.

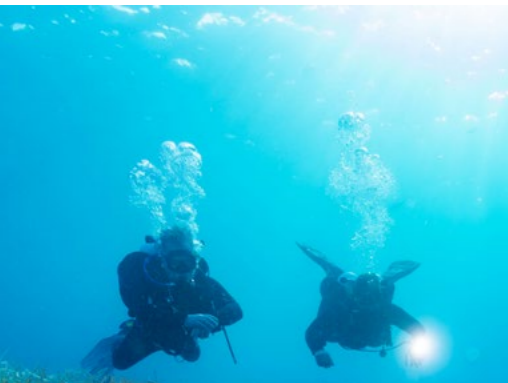

Your Buddies Boat Dive Mania

Join Your Buddies this summer for lots of crazy boat dives! Book the Boat Dive Mania special and receive **6 boat dives for free!** Visit our website for more information and bookings!

RESERVATIONS: +599 717 5080
WWW.BUDDYDIVE.COM
INFO@BUDDYDIVE.COM

Lelle betragter en statue ved Turtle Bay (til højre); En grøn havskildpadde tog for sig af ålegræsset en i Turtle Bay (herunder)

Det var ikke lige min kop thé men jeg er ikke sat i verden for at dømme. Jeg foretrækker bare en anden form for ferie. Heldigvis var de omkringliggende områder ganske fine, inklusive en interessant udendørs skulpturpark som lå i gåafstand fra vores hotel.

MUSAN. Ayia Napa var tilfældigvis også stedet, hvor MUSAN undervandsskulpturparken befinder sig. Det var planen, at vi skulle dykke her, men det blev desværre aflyst, fordi vinden var taget til og havet var uroligt og oppisket. Senere, på en aftentur langs molen, befandt vi os pludselig under et

ANDREY BIZYUKIN

stort skilt, hvor der stod, at *Museum of Underwater Sculpture Ayia Napa* lå lige foran os, men under de nu frådende bølger. Det var helt tilfældigt at vi faldt over stedet.

På trods af det glippede dyk kunne vi stadig nyde den smukke aften under måneskinnet. Og så var det heller ikke være end at vores kollega Andrey Bizyukin allerede havde skrevet en artikel om det tidligere.

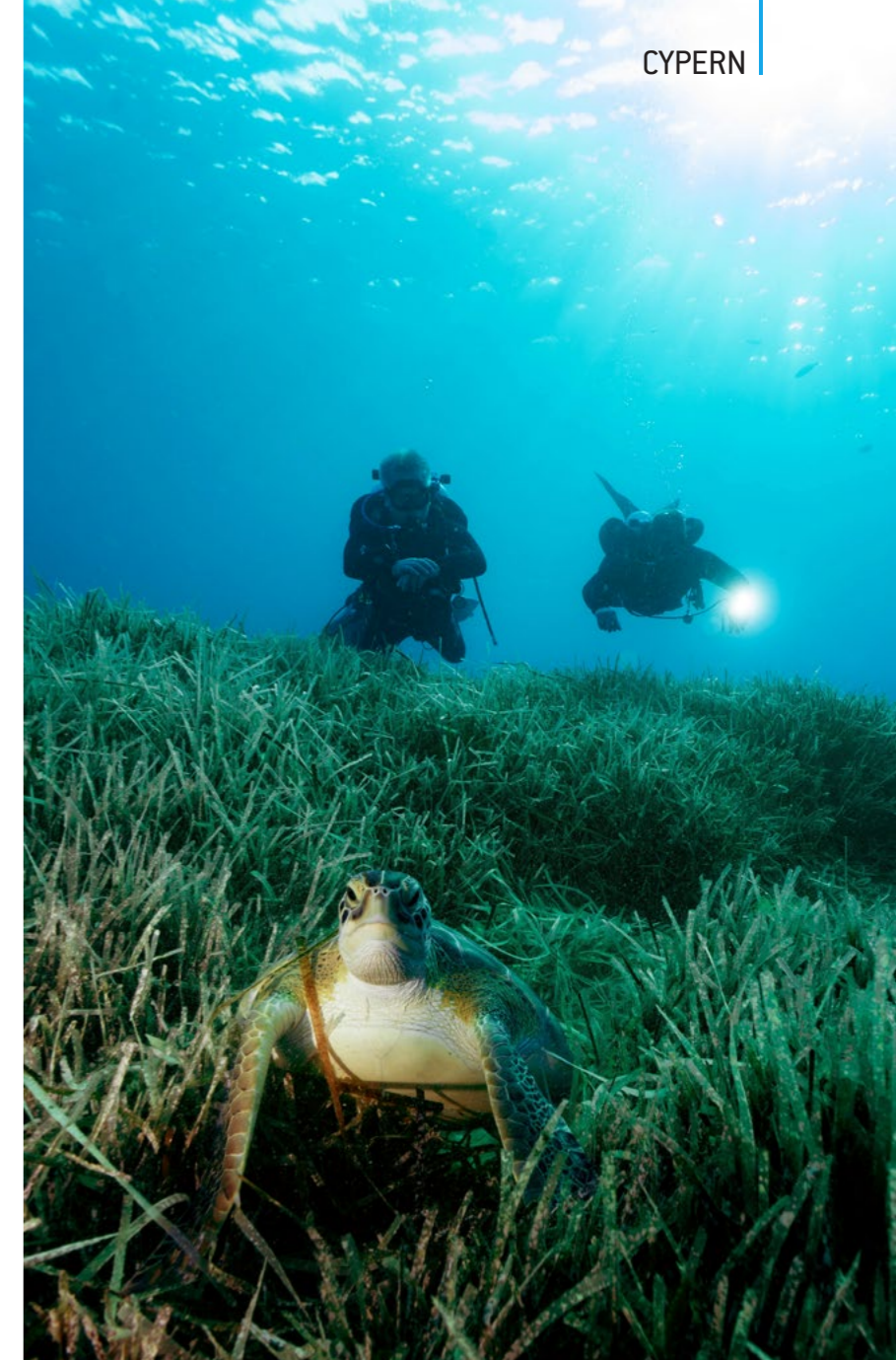
Turtle Bay. Tidligere på dagen var vi kørt ud til et sted, der hedder Turtle Bay, hvilket var et passende navn skulle vi senere finde ud af. Det var en lille bugt rundt om hjørnet fra Ayia Napa. Det var også et af de mest ideelle naturlige confined water områder til grundlæggende træning, jeg er stødt på.

Det er en næsten indelukket lagune og på de første 50 m når vandet kun til først låret, så maven og brystet – og det ligger i læ på de fleste sider. Her så der

Havskildpadden, der græssede ved Turtle Bay tog ikke megen notits af dykkerne (til højre); MUSAN undervandsskulpturpark i Ayia Napa er en "undervandsskov" af skulpturer af den britiske kunstner Jason deCaires Taylor, som blev installeret i 2021 (til venstre).

ud til at være gang i nogle dykkeruddannelser – samt masser af snorkel-dykkere. Lelle, Andreas og jeg havde stadig de samme semi-tech outfits på, så vi så lidt malplacerede ud blandt alle de andre dykkere, der gloede godt, da vi svømmede gennem det lave vand for at komme ud af vigen. Lige uden for vigen lå en lille skulpturpark på sandbunden. Dybden var kun 8 til 10 m, hvilket gør det til et ideelt sted at uddanne dykkere.

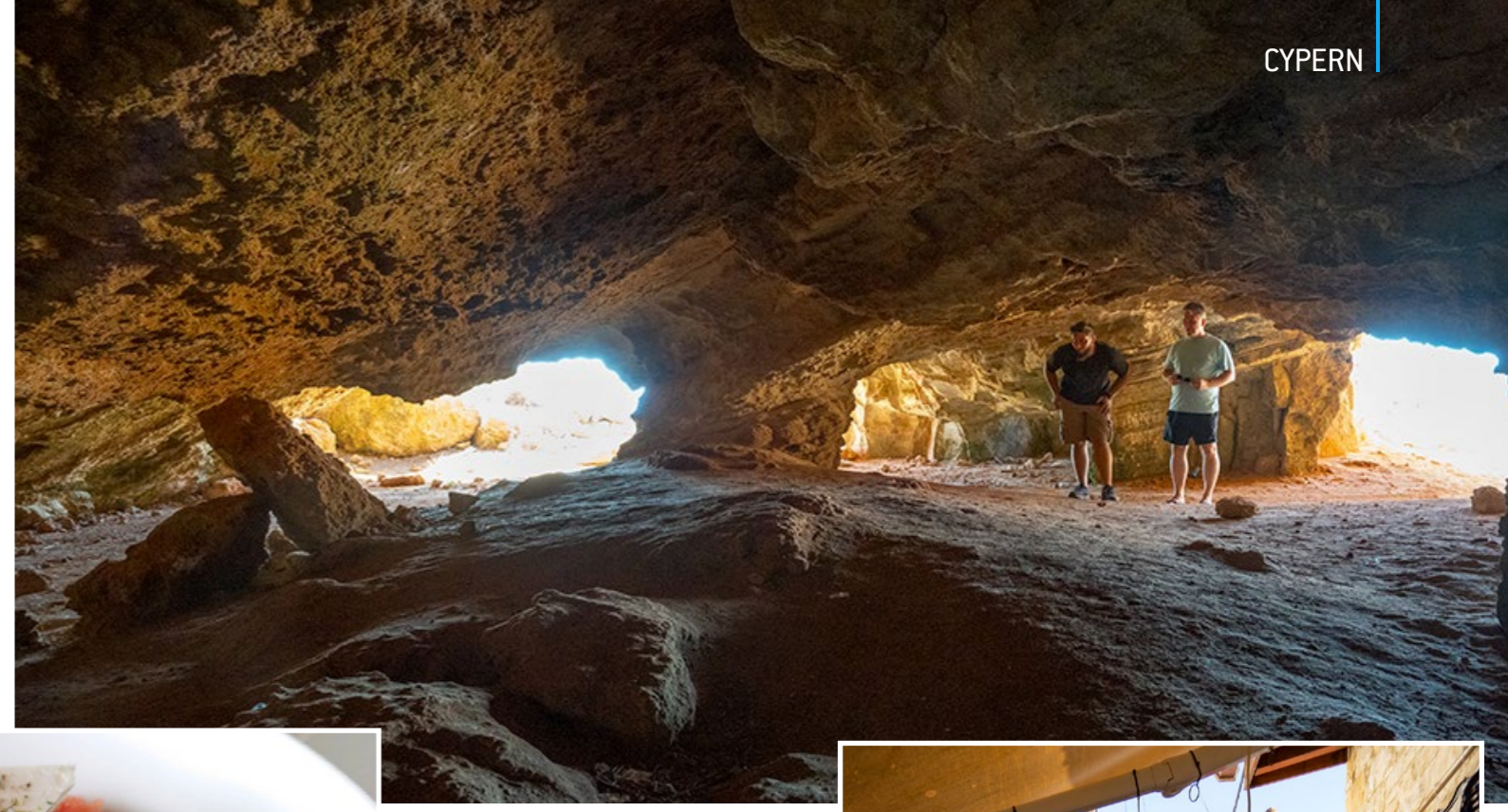
Statuerne var ikke helt dårlige og så ud til at tiltrække stimer af mindre fisk. På vores vej ud mod større dybder og hen over det månelandskabslige terræn så vi ikke mange fisk, men bare stadig flere enge af ålegræs.

Pludselig og ud af ingenting fik vi øje på en lille grøn havskildpadde, der fredeligt græssede. Da jeg rykkede tættere på for at indramme en god komposition, tog skildpadden ikke notits min nærhed, men blev ved med at gumle roligt i sig af grøntsagerne. Til sidst lettede den og gled graciøst væk som en svale med nogle få, men kraftige tag af sine finner.

Bortset fra at være et fremragende sted for studerende og nybegyndere, kunne jeg ikke rigtigt gøre op med mig selv, hvad jeg skulle mene om denne lokalitet. Vi havde en ganske dejlig lang svømmetur langs den kuperede bund. Der var bare ikke meget liv at se – bort-

FØRSTE RÆKKE: Varieret bund udfor Nicomas Cliff; Cyclops Cave ved Nicomas. ANDEN RÆKKE VENSTRE TIL HØJRE: Soutzoukkos lavet af mandler dyppet ligesom stearinlys i sirup; Super lækker souvlaki; Lækker græsk salat; Loukoumades, også kendt som honningkugler; Friske markedsprodukter; Smal gade med butikker i landsbyen Obidos

set fra et par flygtige fisk, der pilede omkring her og der.

Nicomas Cliff. Det efterfølgende dyk ud for Nicomas Cliff fandt jeg mere interessant. Andreas havde i vores frokostpause, "advaret" os om at det var et ret "svært" dyk. Men hvad han nok mente var, at det var svært at komme ned til dykkestedet under en klippe – især hvis man var i dårlig form.

Stien ned ad stigningen var nu ikke så stejl igen og havde nogle trin, så det var ikke noget problem. Jeg gik blot op og ned et par gange. Jeg bar

først min vinge og tanke og derefter mit kameragrej, før jeg gik op igen en sidste gang for at komme i dragten. Intet problem. Hvorfor risikere at anstrenge sig med at bære tunge ting, få en forstrækning eller glide?

Dette sted var mere til min smag. Bunden var mere kuperet, af mere varieret dybde og havde en mere interessant struktur med vægge, kampesten og sprækker. Endnu en gang svømmede vi rundt i et stykke tid og nåede at gå ned til 25 m dybde. Men endnu en gang var der ikke ret meget fiskeliv at se.

Cuisine

Kom jeg til at nævne frokost? I løbet af de første par dage på rejsen nåede vi kun at spise på vores hoteller fordi planlægningen var så stram. Morgenmad på hotellerne var en selvfølge, men da vi vendte tilbage til vores hotelværelser ret sent om aftenen, for det meste ret trætte, valgte vi de første par aftener bare at gå nedenunder til aftensmad og ignorere trangen til at gå på jagt udenfor efter

noget ægte lokalt.

Der var sådan set ikke noget galt med hotelmaden; den var fremragende

forberedt og lækker. Det var bare det, at mange internationale hoteller har en tendens til at servere et noget ensartet udvalg af standardretter, såsom Cæsarsalat, kyllingesalat, tortellini, burgere, osv. Formentlig for at kunne tilbyde noget for enhver smag, uanset nationalitet, formoder jeg. Men i bestræbelserne på at favne alle, risikerer man ikke

at begejstre nogen heller.

Under alle omstændigheder var den eneste lokale ret, jeg fik de første to dage, græsk salat. Men hvor var det lækkert! Salaten var frisk, oliven saftige og intense, og agurken sprød. Jeg kunne spise det næsten hver dag. At det så også er ret sundt, gør heller ikke noget.

Men tilbage til vores frokost den dag... Mellem de førnævnte to dyk gik vi til en nærliggende lille by og satte os på en

lokal cafe eller bar, som ikke synede af meget ved første øjekast. Det er ikke negativt ment, men jeg ville ikke have været i stand til at udvælge det blandt de mange andre lignende etableringer. Ikke desto mindre fik jeg her serveret vidunderlig souvlaki, så frisk, at man næsten kunne høre den bræge, medium done, så den stadig var saftig, og den ramte perfekt mellem at være for tør og for rå, med en let, men tydelig note af røg fra grillen.

Det kan godt være, at jeg nu lyder som et rigtigt madøre. Det er jeg virkelig ikke, men jeg sætter pris på god og ordentlig mad. Det bygger og genopretter vores kroppe, og en god kost er også den bedste medicin. Hvis vi vælger at putte premium brændstof i vores biler,

hvorfor tænker vi så ikke også over, hvad vi putter i munden? Men det er helt anden diskussion. Lad mig blot slå fast, at et godt måltid også hæver humøret. For mig gjorde det i hvert fald, og jeg var ret tilfreds med livet, da jeg stavrede derfra med udspilet mave.

Dykkerflaske central

Mellem dykkene fik vi også aflagt et interessant besøg på et unikt anlæg hvis lige jeg ikke har set andre steder. Det var et anlæg, der servicede dykkercentre, ikke den brede offentlighed, med alle mulige slags flaskesæt

og gaspåfyldninger. Anlægget havde 580 flaskesæt, fik vi at vide, og et imponerende udvalg af kompressorer, luftbanker og blandepaneller. Omfanget og kapaciteten var industriel. Her så det det ud til at man kunne få flaske sæt i enhver størrelse og alle mulige nitrox- og trimix-blandinger. Der var i hvert fald en masse avanceret hardware proppet ind de lokaler.

Monument of Peace

Senere samme dag gik vi op til Monument of Peace, der ligger på forbjergene overfor Cape Greco, som er en nati-

onalpark. Den eftermiddag skulle vi ellers have dykket et sted nedenfor samme klipper, lige under monumentet, men vejrudsigten havde forudsagt vinde af kulingstyrke, hvilket gjorde det umuligt at komme i vandet under de omstændigheder. Når vi kiggede ned fra oven ned på vigen, hvor vi skulle have dykket, var det tydeligt, hvorfor vi ikke kunne fortsætte som planlagt. Fascinerede betragtede vi hvordan vandet blev pisket til et hvidt skum af hamrende bølger.

På det tidspunkt var vinden faktisk taget til ganske betydeligt. Det var mere

Udsigt fra Fredsmonumentet (øverst til venstre); Fladt hav og dykkerbåd ud for Limassol (øverst til højre); Gammel gade med restaurerede bygninger i centrum af Limassol (til højre); Kompressor og fyldepaneler (herover) og masser af flaskesæt (til venstre) ved 'flaskecentret'; Fredsmonument (yderst til venstre)

end rask. Det gjorde også udsigten så meget mere spektakulær, at havet opførte sig så dramatisk, i det mindste i et par timer. Jeg ved ikke, hvor langt vi kunne se, men det var mindst 50 km i hver retning. Det var betagende.

Limassol

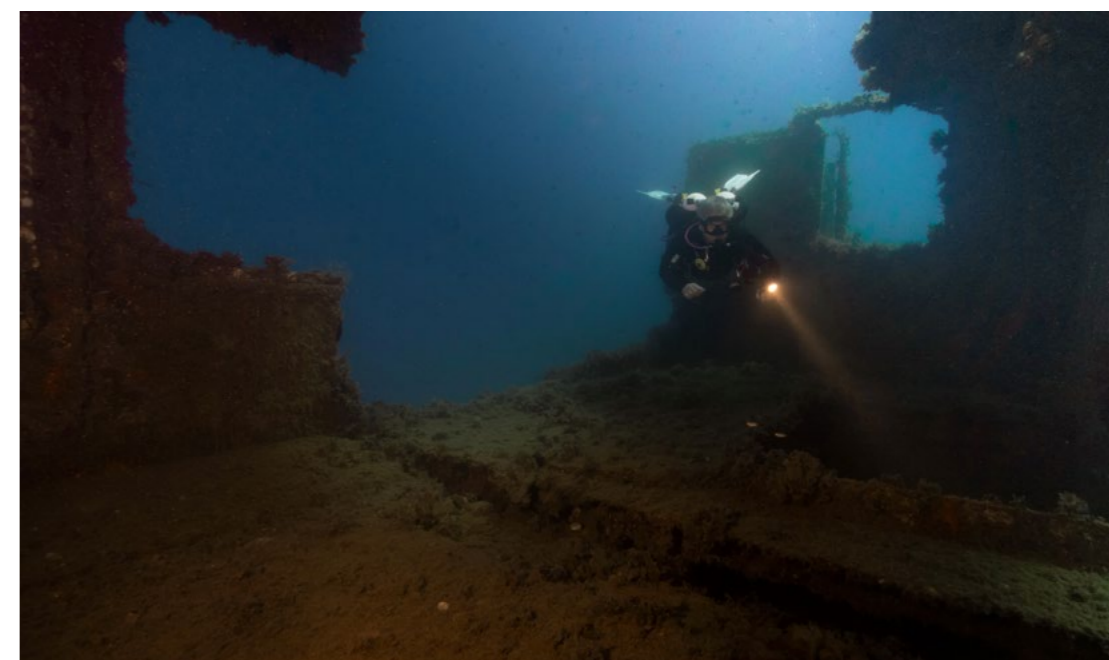
Ud af de tre byer, hvor vi nåede at bo, var dette min favorit. Det havde et historisk centrum, som var under løbende

Lelle Malmström på *Lady Thetis* (øverst til venstre, venstre og højre) sørger for baggrundsbelysning af vrage's propel (øverst til højre)

restaurering. Jeg fandt det opløftede, at der blev brugt mange kræfter på at restaurere faldefærdige gamle bygninger (hvoraf nogle ikke var meget mere end virtuelle ruiner), fremfor at rive dem ned og bygge nyt. Jeg bifalder dette princip. Alt for ofte ser vi byers historiske identitet og hjerte blive knust af brutal nedrivning.

Vores værelser på Poseidonia Hotel bød på den mest spektakulære udsigt over havet. Omkring syv til otte etager oppe havde jeg en panoramaudsigt over havet fra min seng. Hvilken måde at vågne op hver morgen! Forestil dig at have et kontor med sådan en udsigt? Det kunne jeg nok vænne mig til.

I Limassol-bugten var der også nogle ganske interessante vrage, som også var kunstige rev. Et par af dem, *Costandis* og *Lady Thetis*, lå ret tæt på hinanden. Faktisk så tæt på, at det knap var nødvendigt at flytte dykkerbåden mellem dyk på hver af dem.

Eftersom de var kunstige rev, var vrage'ne blevet behø-

rigt rensset, med det indre gjort sikkert tilgængelig for dykkere. Det betyder så også, at der ikke er nogen historiske artefakter at afdække; men det kan alligevel være et ret sjovt dyk. Jeg nød dem begge i hvert fald.

På vrage'ne kan man få øje på stimer af jomfrufisk og papogøjefisk, sammen med jacks,

Vindruer på vinstokke (herover);
Vinmarker i højlandet nær landsbyen
Omodos (øverst til højre); Grouper på
Constandis-vraget (øverst i midten)

brasen og havaborre. *Constandis*-vraget, som var en USSR-trawler bygget i 1989, befinder sig på en dybde af 25 m. *Lady Thetis*, som tidligere var et kystpassagerskib bygget i Hamborg i 1953, ligger på 19 m dybde.

Det lykkedes mig her at få et ganske anstændigt billede af Lelle, der med sin lygte bely-

ste propellen og roret på *Lady Thetis*. Der var også et par store havaborrer, der søgte tilflugt her og holdt øje med vragene.

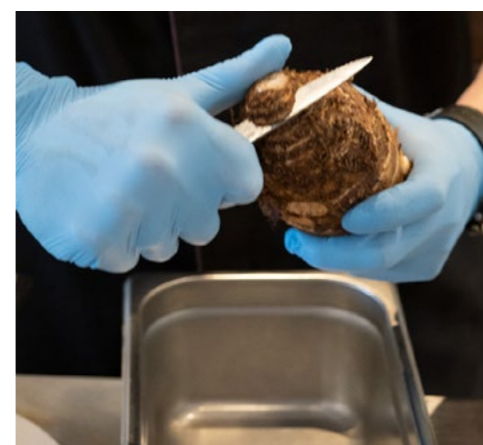
Vi så også adskillige dragefisk inde i de fleste af vragene. Jeg synes det er en ret flot og fotogen fisk med sin viftelignende finnestruktur. Men desværre er det også en invasiv art både

i Middelhavet, som den sandsynligvis er kommet ind i via Suez-kanalen, og i Caribien, hvor den udkonkurrerer mange af de lokale arter i mangel af naturlige rovdyr, der kan holde den under kontrol. Dens finnestråler er også forsynet med giftige pigge på spidserne, som du ikke ønsker at komme i nærkontakt med, så

pas på, hvad du tager fat i, rører ved eller støder ind i, hvis du trænger ind i vrag.

Op i de grønne dale

At køre op i det højtliggende bagland og ind i de grønne dale, hvor der holdes vinmarker og dyrkes andre produkter, var en rigtig fin afveksling fra dyknin-gen som bød på en kærkommen kontrast til den tørre og solblegede kystlinje. Først besøgte vi

Stegt halloumi (til venstre) dryppet med vinsirup (øverst til venstre); Kokken svitser kødet ved høje temperaturer (ovenfor); Selleri tilføjes gryderetten (øverst i midten); Tilføjelse af tomatpuré (i midten); Skræling af taro artiskok (midten til højre), som skal knækkes ikke skæres (anden fra yderst til højre); Kogning af tortellini (yderst til højre); Tortellini serveret med hvidvin (øverst til højre)

den antikke landsby Omodos, som tilfældigvis holdt en religiøs festival og markedsdag.

Her gik vi rundt i brostensbelagte gader og stræder og betragtede de udstillede varer. Der var alle mulige friske råvarer, lokale specialiteter, inklusive snacks og slik – som jeg ikke har set andre steder. Vi prøvede mad, fik smagsprøver til højre og venstre og havde det i det hele taget vældigt hyggeligt.

Vi besøgte også den lokale kirke. Det var fyldt med troende på grund af festivalen. Jeg bed mærke i, at arkitekturen så ud

til at være gotisk – ikke ulig de gamle kirker, vi har oppe i Nord-europa. Årsagen til dette var naturligvis regionens lange og udviklede historie, hvor korsfarere og andre på skift havde kontrol over øen. Som nævnt ligger Cypern ved det maritime krydsfelt mellem Europa og Mellemøsten, Lilleasien og Nordafrika – og det kan ses, om man er lidt opmærksom, hvilket jeg anbefaler at man er, da det placerer tingene i en bredere kontekst og giver mere mening til det, man møder på sin færd.

Kokkerering

Til frokost – og nu snakker jeg gudhjælpemig igen-igen om mad, men af en særlig grund – tog vi på en restaurant på Petit Palais Platres Boutique Hotel, som har en vidunderlig udsigt over de bjergrige omgivelser. Det var lidt overskyet og markant køligere heroppe, hvilket var både forfriskende og beroligende, da flere dage ude på havet og solbagte strande havde efterladt min hud en smule rød og sprød af alle UV-strålerne.

Her fik vi en behagelig og interessant oplevelse af at blive

undervist af kokkene, hvordan man laver en lokal ret – alle ingredienserne var allerede forberedt og stillet frem. Til forret fik vi grillet halloumi, som er en speciel slags ost lavet til madlavning. Det blev os indprentet at vi altid at gå efter kvalitets halloumi, da dårlige eller billige varianter også smager derefter. Tykke skiver blev svitset, indtil de var brune og derefter sprinklet med druesirup og drysset med koriander. Var det lige lækkert eller hvad? Wow! Dette var den rigtige vare.

Til hovedret blev der lavet en

gryderet af en rodfrugt, kaldet kolokasi (taro, på engelsk), og fårekød – omend okse- eller svinekød også kan bruges. Der er forskellige taro-rodssorter, men sorten dyrket på Cypern er kendt som *Colocasia esculenta*. Roden, som er en slags artiskok, skal brækkes af i klumper og ikke skæres rent, fik vi besked på. Tilsyneladende åbner det de porøse overflader. Det er også vigtigt at huske aldrig at vaske kolokasi med vand når man skræller frugten, men tørre det af med køkkenrulle i stedet.

Dernæst skal kødet først

svitset under høje temperaturer, inden varmen reduceres. Derefter tilsættes forskellige hakkede grøntsager, samt bouillon og krydderier, før hele rettet skal simre i en time eller mere. Cirka ti minutter før servering blev nogle store tortellini kogt og overhældt med et generøst drys revet ost (som ikke var parmesan). Vi fik noget lokal hvidvin til retten, og til dessert en slags halva (konfektur) med kanel, sirup og is. (Opskrifter findes på yummy-cyprus.com)

Mountain trek

Efter at have nydt sådan et fuldt måltid, besluttede vi at brænde nogle af kalorierne af igen ved at tage en lille vandretur på bjergstierne, som gik gennem en løvskov som havde en interessant blandet vegetation. Jeg fik hurtigt øje på noget vild fennikel som stod i blomst og andre duftende urter i underskoven. Efter en kort gåtur kom vi til en gammel bro, der krydsede en å. Den blev kaldt den venetianske bro og var endnu et vidnesbyrd om Cyperns lange og komplekse historie.

Længere oppe af åen kom vi til det smukke Caledonia vandfald, og en dæmning med ænder. Alt dette grønne

og ferske vand var en fin kontrast til de ret tørre og solblegede kystområder, hvor vi hidtil havde tilbragt det meste af vores tid.

Men alt for snart var endnu en begivenhedsrig dag ved at drage til ende. Da vi kørte ned fra de høje lande, mens solen sank mod horisonten og draperede landskabet i blødt varmt lys der fremhævede dets konturer, hensank jeg i dybe tanker og reflekterede over de mange forskellige folkeslag og kulturer, der hver har spillet en rolle i at forme landet gennem tiderne.

Limassols historiske centrum

Hvem har ikke hørt om kong Richard Løvehjerte – han, der kom hjem fra et korstog i slutningen af eventyret om Robin Hood? I virkeligheden vendte han dog aldrig tilbage til England, men døde i udlandet. Under alle omstændigheder fortæller legenden, at Richard Løvehjerte giftede sig med Berengaria, datter af kong Sancho VI af Navarra, inde i Limassol borg på vej til et korstog i 1191. Deres ægteskab varede otte år før kong Richard døde efter han blev

Inde i Limassol borg (ovenfor); Den gamle venetianske bro (øverst i midten); Vandfald på bjergstien (øverst til venstre)

ramt af en armbrøst, da han belejrede et slot i Frankrig.

Borgen er ikke særlig stor, så det var overskueligt og værd at aflægge et besøg på grund af udstillingen indenfor. Her var der udstillet artefakter fra forskellige epoker, helt tilbage til tidlig oldtid. Specielt den smukke keramik tiltrak mit øje.

Aftenstemning i Limassols gamle centrum (herover); Blomstrende rosmarin (til venstre); Limassols kystlinje (i midten)

Udstillet antik marmorrelief, der forestiller pantere [til venstre]; Antik keramik og fliser på Limassol borg [til højre]; Lækker middag i Limassol [nedenfor]; Antik keramik på Limassol borg [i midten]

Inde i Limassol borg [til venstre]. Ifølge legenden blev Richard Løvehjerte i 1191 her gift med Berengaria, datter af kong Sancho VI af Navarra, på vej til et korstog.

Rundt om borgen findes et livligt område med restauranter og barer, som lå i gamle, restaurerede bygninger, heraf nogle som jeg antog måtte have været pakhuse, nu smagfuldt indrettede og møblerede. Følgelig var det også noget turistet, men på en mere classy måde; desuden var mange af gæsterne tydeligvis lokale, hvilket gav det en betrygende og mere autentisk følelse. Det er vel lidt ligesom når jeg som københavnner går i Nyhavn for at spise eller få en kop kaffe.

En aften spiste vi en storslået middag i et af etablermenterne lige ved siden af den gamle borg. Alle retterne var lokale, og vi fik atter prøvet noget nyt, lært om

opskrifterne og hvordan man forberedte retterne.

Paphos

Ifølge oldgræsk legende var det ved Paphos at gudinden Afrodite steg op af havet, og det gamle Paphos var centrum for tilbedelse af Afrodite for hele den ægæiske verden. I den klassiske oldtid var der faktisk to steder kaldet Paphos: Old Paphos, i dag kendt som Kouklia, som ligger omkring 16 km øst for det moderne Paphos, og New Paphos, som blev grundlagt ved en naturlig havn. Arkæologinteresserede vil få julelys i øjnene af de lokale attraktioner, såsom Paphos Ar-

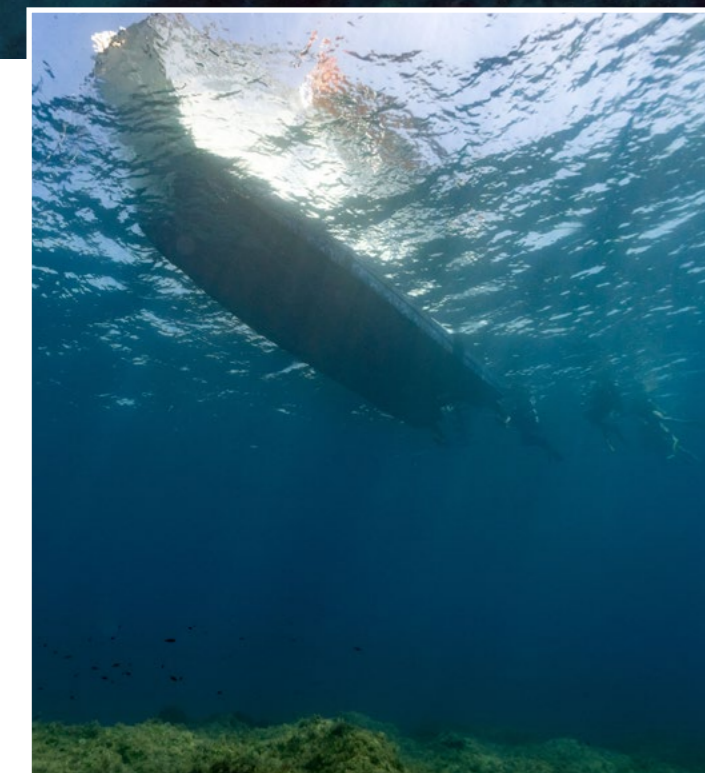
chaeological Park, som dækker det meste af de antikke græske og romerske bebyggelser.

I dag er Paphos en populær turist destination og fiskerihavn. Det er også hjemsted for Cydive, et dykkercenter, som ville tage os med ud på vores sidste dykkedag. Dets faciliteter i centrum af Paphos var ganske nydeligt indrettet med et træningsbassin lige i midten af lokalerne. Jeg fik et ganske positivt indtryk af denne operation som værende veldreven. Fra Paphos kørte vi længere mod vest til St Georges Harbour, en lille marina lige syd for Akamas-halvøen, som var den vestligste del af Cypern.

Geronisos Island

Det tog ikke mange minutter med båd at komme ud til Geronisos Island, eller rettere sagt området rundt om den, for selve øen var ikke andet end en gold klippekold der stak op af havet. Bundkonturen var ret varieret med klipper, klipper og masser af sprækker og huler. Med hensyn til topografi var dette det mest varierede, sjove og interessante af de dykksteder, vi fik besøgt. Der var også betydeligt mere liv ude i denne ende af øen.

Båden var forankret over et plateau på en dybde af omkring 12m, hvorfra man nemt kunne svømme udad og relativt hurtigt nå meget dybere vand. Blot ved

Omkring Geronisos Island er landskabet under overfladen ganske varieret med klipper og masser af sprækker og huler (ovenfor, øverst til højre og yderst til højre); Cydive dykkercenter i Paphos havde meget gode faciliteter (højre); Dykkerbåd fortojet over et plateau ved Geronisos Island (venstre)

at svømme roligt omkring formationerne var vi hurtigt nede på 30m og kunne sagtens have vovet os endnu dybere. Karakteristisk for denne lokalitet var forskellige buer, huller og huler, som var sjove at svømme ind og ud af eller gennem. Da klippeoverfladerne var dækket af en blanding af tang og svampe, var det også mere farverigt, især hvis man medbragte en dykkerlampe.

Konklusion

Hvis udstrakte farverige rev med myriader af makroliv er ens største passion, ser Cypern nok ikke det bedste valg, og man bør i stedet tage ud til Sydøstasien. Men i alle andre aspekter sætter Cypern kryds i alle felter. Vragene er ret flotte og varierede – og især *Zenobia* kan udforskes igen og igen. Jeg vil dog anbefale at få noget videregående dyk-

keruddannelse på forhånd for fuldt ud at kunne udforske og værdsætte dette majestætiske vrag.

Cypern ser også ud til at være et godt sted for enhver form for dykkeruddannelse. Placeringen ved Turtle Bay er nær ideel til Discover Scuba og træning på begynderniveau. Men Cypern virker også velegnet til videreuddannelse, herunder teknisk dykning,

da den nødvendige infrastruktur er til stede, med masser af dykkercentre at vælge imellem.

Det er også en god destination for familier og grupper, da øen har masser af andre aktiviteter, ting at lave og steder at se ud over dykning. Man kan således fint bare købe en pakkerejse hos et af

de mange rejsebureauer, der betjener Cypern, arrangere dykning med et dykkercenter og således lave egen blanding af dykning og ekskursioner. [K](#)

Turen var betalt af Cyperns Turistministerium.